מז: השולח פרק רביעי גיטין

טבל וחולין מעורבין זה בזה. פי' בקונטרס אין לך כל חטה וחטה שאין חייה טבל וחייה חולין שחלק העובד כוכבים פטור ואף לאחר שחלקו התבואה הלוקח מן העובד כוכבים צריך לעשר וישראל צריך לעשר את שלו מייה וביה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפרש מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אבל כי מפרש מייה וביה מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו ואפילו חלקו שבו על הפטור שבו ואפילו חלקו בספקן הן עומדים דאין בריה כספק דאמר לקמן דאי קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי והאחים שחלקו לקוחות הן לא משכחת דמייתי בכורים אלא אד בר אד הא אפילו למ"ד אין בריה יש לו בודאי חלק בו דמחייב בבכורים והמותר שהוא חולין מצי מקדיש ליה כדאמרינן בפרק הספינה (כ"ב דף פא:) ודומק לומר דלא משכחת דמייתי בכורים בהלכתן אלא יערך להקדיש קאמר דליכא משמע דלא מייתי כלל קאמר ועוד כפ' יש בכור (בכורות דף מח:) גבי ממש סלעים ולא חלי ממש קאמר דכו"ע אית להו דרב אסי דאמר האחין שחלקו מחלה יורשין ומחלה לקוחות משמע אבל לי לקוחות הן פטורין אפי' למ"ד ממש ואפילו חלי ממש דאפי' חלי ממש ליכא לכך גרלה דאין מקנה לטבל זה דכיון דאין בריה שמא הגיע לו כל חלקו של עובד כוכבים או תליא ולא ידעי' כמה ולא מעשר מייה וביה שמא מעשר מחלקו והשאר חלקו של עובד כוכבים או איפכא מו מקלתו ומיהו יכול לתקנן שיפרש עליו ממקום אחר ויפרש גם עליו ממקום אחר ואחרון אחרון מקולקל עד שלא ישאר כי אם מעט וכל המעשרות והתרומות יתנם לכהן ולוי: **ולביתך** מלמד שאדם **מביא בכורי אשתו.** וא"ת והא מן התורה אין לנעול פירות בנכסי אשתו אלא תקנתא דרבנן בעלמא היא א"כ ע"כ גזירת הכתוב הוא ויש לומר דרך נשים שנותנות פירות לבעליהן וכי האי גוונא איירי קרא וכענין זה אמרינן בריש קידושין (דף ז.) אי כתב רחמנא מעשה ידיה לאיה דקא מיזזא מייה ואע"ג דמדאורייתא אינו חייב במזונות כתו אלא דאורחא דמילתא הוא שהוא זן אותה: **מתה** אין **לא** מתה לא.

אטבל וחולין מעורבין זה בזה דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר של עובד כוכבים פטור ושל ישראל חייב עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה אבל דכולי עלמא יש קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מיד מעשר הבא נמי בסוריא וקסבר [1]ביבוש יחיד לא שמיה ביבוש אמר רב חייא בר אבין ת"ש המוכר שדהו לעובד כוכבים לוקח ומביא ביכורים מפני תיקון העולם מפני תיקון העולם אין מדאורייתא לא אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא הוו מייתי מדאורייתא כיון דחזו דקא מקרי ומזבני דסברי בקדושתייהו קיימן תקינו להו דלא ליתו כיון דחזו דמאן דלא סגי ליה מזבן וקא משתקען ביד עובדי כוכבים הדר תקינו להו דליתו איתמר [2]המוכר שדהו לפירות ר' יוחנן אמר מביא וקורא ריש לקיש אמר [3]מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא [4]קנין פירות כקנין הגוף דמי ר"ל אמר מביא ואינו קורא [5]קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי איתיביה ר' יוחנן לר"ל [6]ולביתך דמלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא א"ל שאני התם דכתיב ולביתך ואיכא דאמרי איתיביה ר"ש בן לקיש לר' יוחנן ולביתך מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא התם הוא דכתיב ולביתך אבל בעלמא לא אמר ליה טעמא דידי נמי מהכא קאמינא איתיביה [7]היה בא בדרך וביכורי אשתו בידו ושמע שמתה אשתו מביא וקורא מתה אין לא מתה לא ה"ה דאע"ג דלא מתה ומתה אצטריכא ליה סד"א ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא [8]דאמר ר' יוסי בר חנינא [9]בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר [10]ולקחת [11]והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד קמ"ל ואזדו לטעמייהו דאיתמר המוכר שדהו בזמן

עכו וחולין מעורבין. אין לך כל חטה וחטה שאין חייה טבל וחייה חולין שחלק העובד כוכבים פטור ואף לאחר שחלקו התבואה הלוקח מן העובד כוכבים צריך לעשר וישראל צריך לעשר את שלו מייה וביה ולא ממנו על טבל גמור ולא מטבל גמור עליו מפני שמפרש מן הפטור על החיוב ומן החיוב על הפטור אבל כי מעשר מייה וביה מעשר שלם נמצא מעשר מן החיוב שבו על החיוב שבו ומן הפטור שבו על הפטור שבו: **של ישראל חייב.** לאחר שחלקו הוי של ישראל טבל גמור ומעשר ממנו על אחר ומאחר עליו דיש ברירה ושל עובד כוכבים פטור לגמרי ולת"ק אין ברירה ואפילו חלקו בספיקא הן עומדין: **מדאורייתא לא.** ואי אין קנין לעובד כוכבים להפקיעה מקדושתה הויא לה לענין קדושתה ברשות ישראל כאילו משכנה וכיון דביכורים מצוה דרמיא עליה היא ולא טבלי לאסור פירות באכילה מיתייב ליקח ולהביא. ולא דמי למעשר דאפילו למאן דאמר אין קנין לא מיתייב לעשר על חלקו של עובד כוכבים דמעשר טבל ואסר ליה באכילה ולאו מצוה דרמיא עליה היא אלא אם כן אוכלן או מוכרן דקא משתרשי ליה אבל ביכורים מצוה דרמיא עליה היא: **שפי מקנות הוו.** כלומר לעולם מדאורייתא מיתייב והא דקתני מפני תיקון העולם משום דמעיקרא משום סייג תקנו שלא ליקח ולהביא כדמפרש ואזיל לפיכך הוצרכו לאחזר ולתקן ולהעמידה כדין תורה: **וסברי בקדושתייהו קיימין.** אין אנו נענשין בדבר: **משתקען ביד עובדי כוכבים.** שלא היה מחזר ופודה אותה: **תקינו דליתו.** כדי שיטרח ויפדנו: **המוכר שדהו לפירות.** שאוכל הלוקח פירות עד עשר שנים ומחזיר הקרקע לבעליה וכזמן שאין היובל נוהג דאמר אין לא מתה לא ה"ה דאע"ג דלא מתה ומתה אצטריכא ליה סד"א ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא דאמר ר' יוסי בר חנינא בצרן ושגרן ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא שנאמר ולקחת והבאת עד שתהא לקיחה והבאה באחד קמ"ל ואזדו לטעמייהו דאיתמר המוכר שדהו בזמן

כתיב ושמתם כל הטוב וגו': **ביכורי אשתו.** שנלוו בקרקע מלוג שהכניסה לו אשתו לפירות: **שאני הכא דרחיב ונליף.** ומדאלינן לרבוי ש"מ קנין פירות לאו כקנין הגוף: **מהכא.** דכי היכי דאשמועינן דהכא קנין הגוף דמי הוא הדין בעלמא: **ושמע שמתה אשתו.** וירשה הוא ונקנה גוף הקרקע: **ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא.** דאמר בענין לקיחה והבאה באחד וה"נ לגבי לקיחה והבאה באחד קמ"ל: **ומת שליח בדרך.** ומחזר והבאיתן הוא בעצמו: **מביא ואינו קורא.** וא"ת לומר שהבאיתו שליח אחר דאפי' לא מת שליח דאשון אינו קורא דתנן[12] האשה וטומטום ואندרוגינוס והשליח מביאין ולא קורא אין יכולין לומר אשר נתתה לי: בזמן

מעובדי כוכבים ולא הוה להו לאפרושי מיהא אתו וקא נרבי להו פי' היו שובים אותם לעבדים בעבור חובם אתו לקמיה דרב הונא אמר להו הא תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם א"ל ר' אבא למתנו רבינו והוא שמכר ושנה ושלש א"ל הני מרגל רגילי דעבדי הכי. ההוא גברא דזבין נשפיה לגודאי אתא לקמיה דר' אמי א"ל (ע"ג שיך לדף מ) ר' סירקן אמר להו תנן המוכר את עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים אין פודין אותם אבל פודין את הבנים משום קלקולא וכ"ש הכא דאיכא קטלא אמרי ליה רבנן לר' אמי האי ישראל מומר דקא חזי ליה דאכיל נבילות אמר להו איסור לתיאבון הוא דאכליה והא זמנין דאיכא איסורא והתירא קמיה רשב"ק התירא דאכיל איסורא אמר ליה זיל לא שבק לי דאפרקינך פי' וס"ל כמאן דאמר בריש פרק אין מעמידין מומר לאכול נבלה לתיאבון מחזירין לו אבידה: **מתני'** המוכר שדהו לעובד כוכבים וחזר ולקחה ממנו ישראל הלוקח מביא בכורים מפני תיקון העולם. פי' כגון שחזר ישראל ולקחה ממנו מליאה פירות ופשטה דמתני' משמע דמדאורייתא לא מיתייב האי לוקח להביא ממנו בכורים שכיון שחנטו הפירות ברשות עובד כוכבים כאילו חנטו בח"ל דמי דיש קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מיד מעשר אבל מפני תיקון העולם שלא ילמדו ממנו וימנעו מלהביא

ת. תולי נ"ל דאמר דיתיר הוא דאמרינן:

עין משפט נר מצוה

קנח א מיי' פ"ט מהל' תרומות הלכה כ ועי"ש כ"מ [טוש"ע יו"ד סי' שלא סעי' יא]:

קנט ב ג ד ה מיי' פ"ד מהל' מיכורים הל' ו סמג עשין קלג קמ: קס ו מיי' שם הל' מ:

תורה אור השלם

1. וְשִׂמַּחְתָּ בְּכָל הַטּוּב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְי אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ: דברים כו יא
2. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְי אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְי אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב

תוספות רי"ד

בן כ' וחברו לנו שאינה אילונית כוודאי אלא א"כ הגיעה לכ' שנה ונולדו בה סימני אילונית ולא הביאה שתי שערות ואפילו אם תביאם לאחר מיכן כיון שנולדו בה סימני אילונית ועברו כ' שנה אינן כלום ואם הגיעה לכ' שנה ולא הביאה שתי שערות ולא נולדו בה סימני אילונית היא בספק עד ליו שנה שהיא רוב שנותיה אם תביא שתי שערות הרי היא ככל הנשים ואם יולדו בה סימני אילונית או תשהה עד רוב שנותיה ולא תביא שתי שערות היא אילונית גמורה ומתני' כפ"ק ביבמות דתנן יצרתה מותרת בגון שנמצאת אילונית גמורה שהיא בת כ' ולא הביאה שתי שערות ונולדו בה סימני אילונית או שהיא בת ל"ו שנה ולא הביאה שתי שערות זו היא אילונית גמורה שקדושיה קדושי טעות ויצרתה מותרת ומתני' דהכא בספק אילונית בגון שהיא בת כ' ולא הביא' שתי שערות ועדיין לא נולדו בה סימני אילונית ובעלה חושש שמא תהיה אילונית ומוציאה בגט מפני שעדיין לא בחזקה אילונית גמורה או בסימנין או ברוב שנים שיהו קידושיה קידושי טעות לצאת בלי גט ר' יהודה אומר לא יחזיר פי' שמא תגשא לאחר ויחלו ויאמר אילו הייתי יודע שכן אפילו נותנים לי ק' מנה יא הייתי מגרשך לפיכך אומרים לו קודם גירושין הוי יודע שהמוציא את אשתו משום אילונית לעולם הוא אסור להחזירה ואע"פ שמתברר שאינה אילונית כדי שלא יוכל לקלקלה וחכ"א יחזיר דלא חיישי לקלקולא וכשמגרשה אינו נותן לה כתובה מפני שהיא ספק אילונית והמע"ה הילכך אם נישאת לאחר והיו לה בנים והיא תובעת כתובתה כן הראשון מפני שכבר נתברר שאינה אילונית א"ר יהודה אומר לה שתיקותיך יפה מדבוריך שלא יקלקלך שאע"פ שהודענו לו שאף אם לא תמצא אילונית לא יחזיר יכול לומר מפני הספק גרשתיה ולא חשתי בחזירתה ותתי לה גט בכל לב אבל לא ידעתי שתלד ואתחייב בכתובה' שאילולי כן לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. עיין בערך ל"ד בס"ה: ומקשה למימרא (מאי) דר' יהודה חייש לקלקולא והא איפכא שמענא להו דתנן המוציא את אשתו משום ש"ר לא יחזיר משום נדר לא יחזיר ר' יהודה אומר כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר ושלא ידעו בו רבים יחזיר אלמא ר' יהודה לא חייש לקלקולא ורבנן חיישי לקלקולא והתם בנדר אם לא הודר ברבים ט) הוא דאמרינן שאם הוא צריך חקירת חכם להתירו ואין הבעל יכול להפר ס"ל כר' אלעזר דאמר אין אדם ריצה שתחבבה אשתו בכ"ד והלכך לא מצי מקלקל לה ובאינו צריך שהבעל יכול להפר ס"ל כר' מאיר דאמר יחזיר דבין דהוא יכול להפר למה לא הפר ולא מהיכון לומר לא ידעתי שהייתי יכול להפר: מאן חכמים דאמרי יחזיר ר' כאיר הוא דאמר בענין תנאי כפול והכא במאי עסקינן בדלא כפליה לתנאיה פי' שלא אמר לה אלא משום אילונית אני מוציאך ולא אמר לה אילולי כן לא הייתי מוציאך דכמאן דלא אמר לה מידי דמי דאפילו בתנאי גמור אינו כלום דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו שאם אמר לה הרי זה גישיך ע"מ שתתני לי ר' זוז עד לי' יום אע"פ שלא נתנה

מסורת הש"ס

ט) [נעיל ה: יומ"ק], כ) כ"מ לו. כ"ב קלו:, ל) [שם ושבת קלה: יבמות לו: כ"ק סח: ל. כ"ב ב. ערכין כו:], ד) כ"ב פח:, ה) [עי' פי' הרשב"ם בב"ב], ו) [דברים כו], ז) [בכורים פ"ג מ"ב].

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) תוס' ד"ה מתה אין לא מתה לא וכו' וי"ל וכו' כדאמרינן במסכת ביכורים. ביבושלמי ס"ל ועי' רמב"ם פ"ב מהל' ביכורים הלכה יד וכ"מ שם ושם הובא דמביא ולא מכר בקרקע ודו"ק:

מוסף רש"י

המוכר שדהו לפירות. שיאכל ליקח פירותיה כ' ג' שנים ואחר זמן תחזור לבעלים (ב"מ צו:). **מביא** וקורא. מביא בכורים וקורא אומר אוכל אני ואכל הפרשה, וקורא אני כו' הנה הבאתי לה ולאשה אני מביא פרי האדמה אשר נתתה לי, דקנין פירות כקנין הגוף (שם). **מביא** ואינו קורא. שאינו יכול לקרות האדמה אשר נתתה לי, ומיהו נהנאתה מייב, דכתיב אשר תביא מגלגך, שהרי שיעבד לו יניקת הקרקע לפירותיו (ושם ב"ב קלו:). **בצרן** ושגרן ביד שליח. לו שמת שליח בדרך, שהשליח עלמו בצרן ומת נתלי הדרך ומיגה שליח אחר מתחיו על ליהוטים, לו שהבאיתיהו הבעלים עלמן משם ואילך, מביא ואינו קורא. אין הבעלים קורין כדמפרש טעמא (דשב"ם ב"ב פא:). ולקחת והבאת. דכתיב ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא, והאי ולקחת קרא יתירא הוא, דמלי למיכתב והבאת מגלגך, ודרשינן ביה מי שלקח, דהייגו בוצר, הוא מביא. דבעינן הבאה והבאה עד ירושלים כולה באדם אחד, הלכך היכא דבצרן איהו והבאה אינון לא הויא לקיחה והבאה באחד אלא כשנים, וכן היכא דמת בדרך לא הויא לקיחה ונמר הבאה באחד, אבל היכא דבצרן שליח ומיתיון לירושלים אי קיבון הבעלים, דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקרות הבה הבאתי וגו', ומיהו שליח עלמו לא כר קרייה הוא מדמנן בתם: בכורים שאין יכול לומר אשר נתתה לי ה' וה"נ בצרן ושגרן ע"י שליח דבעינ' לחי מקרייה. והא ליכא למיפרך דמהבאה נמי יפטר, דהא בקרקע קדמו דבתנן בתם' בכורים (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

לו היא מגורשת מפני שלא כפל ואמר ואם לא תחני לי לא יהא גט משום ולא אמרי' מכלל לאו אתה שומע הן והכי נמי בגילוי דעתיה אע"פ שאמר לה משום אילונית אני מוציאך כיון שלא אמר לה ראילולי כן לא הייתי מוציאך כמאן דלא אמר לה מידי דמי: **מתני'** המוכר עצמו ובניו לעובדי כוכבים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן דהוו בני מבסי דיוסי זוזי